

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Sži/28/2013
Identifikačné číslo spisu:	1012201531
Dátum vydania rozhodnutia:	17.12.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Jarmila Urbancová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:1012201531.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne obchodnej spoločnosti POHOTOVOST', s. r. o., so sídlom v Bratislave, Pribinova 25, zastúpeného advokátskou kanceláriou Fridrich Paľko, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Grösslingova 4, konajúci advokát Doc. JUDr. Branislav Fridrich, PhD., proti žalovanému Krajskému súdu v Bratislave, so sídlom v Bratislave, Záhradnícka 10, o preskúmania rozhodnutia žalovaného z 01. augusta 2012, sp. zn. Spr. 6209/12, o odvolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 27. augusta 2013, č. k. 5S/281/2012-23, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 27. augusta 2013, č. k. 5S/281/2012-23 potvrdzuje.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Uznesením z 27. augusta 2013, č. k. 5S/281/2012-23, Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) zastavil konanie, v ktorom sa žalobkyňa prostredníctvom svojho právneho zástupcu žalobou osobne podanou na krajskom súde domáhala zrušenia ňou napadnutého rozhodnutia. Dôvodom zastavenia konania bolo nezaplatenie súdneho poplatku zo strany žalobkyne. Krajský súd s odvolaním sa na § 5 ods. 1 písm. a/, § 8 ods. 1, § 10 ods. 1, § 11 ods. 3 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZSP“) a položku 10 sadzobníka súdnych poplatkov ZSP poukázal, že zo súdneho spisu vyplýva, že žalobkyňa bola vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku výzvou z 29. júla 2013 doručenou právnomu zástupcovi žalobkyne 02. augusta 2013.

O náhrade trov konania krajský súd rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ OSP v spojení s § 246c OSP tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, nakoľko konanie vo veci bolo zastavené.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala v lehote ustanovenej zákonom (§ 204 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) odvolanie žalobkyňa. Žiadala uznesenie krajského súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

Namietala, že výzvu na zaplatenie súdneho poplatku považuje za nesprávnu. Napadnuté „uznesenie“ neobsahuje odôvodnenie v zmysle § 169 ods. 1 OSP, a preto je nepreskúmateľné. Podľa položky č. 10

písm. a/ sadzobníka súdnych poplatkov spoplatneniu podlieha len podanie návrhu/žaloby na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu, ktorý je orgánom verejnej správy. Sadzobník súdnych poplatkov však neobsahuje ustanovenia vo vzťahu k orgánu verejnej moci, ktorý vydal rozhodnutie podľa § 16 až § 19 zákona č. 211/2000 Z. z.. Podľa názoru žalobkyne je jej ako účastníkovi konania v rozpore so ZSP ukladaná poplatková povinnosť tam, kde ju nemá. Takýto zásah zo strany štátu predstavuje spravidla súčasný zásah do jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, ale rovnako tak aj porušenie čl. 12 ods. 1, no najmä čl. 13 ods. 1 písm. a/ ústavy, podľa ktorého povinnosti možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 252/05 z 22. marca 2006).

Preto je žalobkyňa toho názoru, že nemá povinnosť zaplatiť súdny poplatok za žalobu a zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku bez zákonnej povinnosti tento poplatok zaplatiť, nie je možné. K odvolaniu priložila fotokópiu rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/39/2007 z 29. marca 2007.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedenom v odvolaní žalobkyne (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 250ja ods. 2 veta prvá OSP a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne neobsahuje skutočnosti spôsobilé prívodiť zmenu alebo zrušenie uznesenia krajského súdu a nemožno mu preto priznať úspech.

Vo vzťahu k odvolaciemu dôvodu - povinnosti zaplatiť súdny poplatok za žalobu - je s ohľadom na spôsob argumentácie žalobkyne potrebné sa primárne zaoberať jej námietkou týkajúcou sa postavenia krajského súdu, resp. súdu ako povinnej osoby podľa zákona o slobode informácií.

Ústava Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) definuje povinné osoby ako „orgány verejnej moci“, ktoré majú povinnosť primeraným spôsobom poskytovať informácie o svojej činnosti v štátnom jazyku; podmienky a spôsob vykonania ustanoví zákon (čl. 26 ods. 5). Verejnou mocou je taká moc, ktorá autoritatívne rozhoduje o právach a povinnostiach subjektov, či už priamo alebo sprostredkované. Subjekt, o ktorého právach alebo povinnostiach rozhoduje orgán verejnej moci, nie je v rovnoprávnom postavení s týmto orgánom a obsah rozhodnutia tohto orgánu nezávisí od vôle subjektu. Verejnú moc vykonáva štát predovšetkým prostredníctvom orgánov moci zákonodarnej, výkonnej a súdnej a za určitých podmienok ju môžu vykonávať aj prostredníctvom ďalších subjektov. Kritériom pre určenie, či iný subjekt koná ako orgán verejnej moci, je skutočnosť, či konkrétny subjekt rozhoduje o právach a povinnostiach iných osôb a tieto rozhodnutia sú štátnou mocou vynútiteľné, či môže štát do týchto práv a povinností zasahovať (uznesenie Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej republiky sp. zn. I. ÚS 191/92 z 09. júna 1992).

Pojem verejná moc je širokým pojmom zahŕňajúcim tak orgány zákonodarnej, výkonnej aj súdnej moci. Preto čl. 26 ods. 5 ústavy vychádza zo širokej koncepcie povinných osôb, ktoré bližšie špecifikuje § 2 zákona o slobode informácií tak, že ide o:

- štátne orgány, obce, vyššie územné celky, ako aj tie právnické osoby a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy, a to iba v rozsahu ich rozhodovacej činnosti,
- právnické osoby zriadené zákonom a právnické osoby zriadené štátnym orgánom, vyšším územným celkom alebo obcou podľa osobitného zákona,
- právnické osoby založené povinnými osobami uvedenými vyššie,
- iné právnické osoby a fyzické osoby podľa osobitného zákona.

Pod pojmom verejná správa rozumieme určitý druh činnosti alebo inštitúciu, ktorá verejnú správu vykonáva. V prvom prípade ide o materiálnu definíciu a v druhom prípade definíciu správy z hľadiska formálneho. Z materiálneho hľadiska je verejná správa činnosťou štátnych alebo iných verejných inštitúcií, ktorá svojím obsahom nie je činnosťou zákonodarnou ani súdnou (Hendrych, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 5., rozšírené vydanie. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 6-7).

Na konanie podľa zákona o slobode informácií sa použijú ustanovenia správneho poriadku, pokiaľ zákon o slobode informácií neustanovuje inak (§ 22 ods. 1 zákona o slobode informácií). Správny poriadok v § 1 ods. 2 definuje správne orgány ako štátne orgány, orgány územnej samosprávy, orgány záujmovej samosprávy, fyzické osoby alebo právnické osoby, ktorým zákon zveril rozhodovanie o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy. V predmetnej právnej veci je oblasťou verejnej správy, v ktorej je rozhodované, správa na úseku práva na prístup k informáciám.

Podľa čl. 141 ústavy v Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné sudy. Súdnictvo sa vykonáva na všetkých stupňoch oddelene od iných štátnych orgánov.

Podľa čl. 143 ods. 1 ústavy sústavu súdov tvoria Najvyšší súd Slovenskej republiky a ostatné sudy.

Podľa čl. 142 ods. 1 ústavy sudy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach; sudy preskúmajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o súdoch“) pri výkone súdnictva sudy v Slovenskej republike:

- a) prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci podľa predpisov o občianskom súdnom konaní (ďalej len „občianskoprávne veci“),
- b) prejednávajú a rozhodujú trestné veci podľa predpisov o trestnom konaní (ďalej len „trestnoprávne veci“),
- c) konajú a rozhodujú o žalobách alebo o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam, zásahom, iným opatreniam alebo nečinnosti v oblasti verejnej správy, rozhodujú o zákonnosti rozhodnutí a postupu orgánov verejnej moci a o ochrane pred nezákonným zásahom alebo opatrením orgánu verejnej moci, v prípadoch ustanovených zákonom rozhodujú vo volebných veciach, vo veciach referenda a vo veciach politických strán a hnutí, ak tak ustanoví zákon, a v ďalších veciach, ak to ustanovuje zákon (ďalej len „správne veci“),
- d) rozhodujú v ďalších veciach ustanovených zákonom, právne záväzným aktom Európskych spoločenstiev a Európskej únie alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná.

Podľa § 2 ods. 2 zákona o súdoch sudy vykonávajú aj inú činnosť súvisiacu s ich právomocou, ak tak ustanoví zákon, právne záväzný akt Európskych spoločenstiev a Európskej únie alebo medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná.

Súdu však môžu vyplývať povinnosti konať a rozhodovať aj v iných oblastiach, ako je realizácia súdnej moci, a na základe iných právnych predpisov než Občianskeho súdneho poriadku či Trestného poriadku. O taký prípad ide aj v predmetnej právnej veci. Sudy tiež môžu vystupovať ako správne orgány, keď konajú v iných veciach, než podľa menovaných kódexov. Ide najmä o prípady jednak smerom dovnútra súdu (správa súdu ako takého), a jednak navonok, kedy sudy vybavujú podnety, žiadosti, návrhy či sťažnosti fyzických a právnických osôb, ktoré nie sú podaniami v súdnom konaní.

Oblasť slobodného prístupu k informáciám je súčasťou verejného práva, v tomto prípade správneho práva. Sudy v oblasti rozhodovania v rámci správneho práva nemajú postavenie súdneho orgánu, ale orgánu verejnej správy. V tomto prípade nemožno brať ohľad na to, že žalovaný má vo svojom názve slovo „súd“, pretože orgán v oblasti verejnej správy na úseku práva na prístup k informáciám, ktorý koná a rozhoduje o sprístupnení alebo nesprístupnení informácie, ktorú má alebo nemá vo svojej dispozičnej sfére, podľa zákona o slobode informácií je správnym (administratívnym) orgánom. V tomto prípade je odlišujúcim kritériom medzi súdom a správnym orgánom kompetencia: kým súd koná v rámci kompetencie podľa čl. 141 - čl. 148 ústavy, správny orgán koná o sprístupnení alebo nesprístupnení informácie podľa zákona o slobode informácií.

Túto skutočnosť zdôrazňuje aj to, že o sprístupnení alebo nesprístupnení informácie nerozhodujú jednotliví sudcovia, resp. senáty súdu v rámci svojej rozhodovacej činnosti, ale o sprístupnení alebo nesprístupnení informácií v zmysle zákona o slobode informácií rozhoduje správa súdu.

S prihladením na § 1 ods. 2 správneho poriadku, § 244 ods. 2 OSP a § 2 zákona o slobode informácií je pre účely vybavenia žiadosti o sprístupnenie informácie podľa zákona o slobode informácií možné krajský súd vidieť ako inú právnickú osobu, ktorá v oblasti verejnej správy rozhoduje o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb, a teda ako orgán verejnej správy v zmysle jeho definície pre účely správneho súdnictva.

Preto aj právoplatné rozhodnutie žalovaného ako rozhodnutie vydané právnickou osobou, ktorej zákon zveruje rozhodovanie o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb, vydané v správnom konaní, je preskúmateľné súdom v správnom súdnictve podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku „Rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov.“ Takéto rozhodnutie totiž je, a to berúc do úvahy základnú funkciu a postavenie všeobecných súdov v Slovenskej republike, rozhodnutím správneho orgánu v zmysle § 244 ods. 3, § 244 ods. 2 OSP.

Konanie o tejto žalobe je následne spoplatnené podľa položky č. 10 písm. a/ sadzobníka súdnych poplatkov ako návrh na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy na základe žaloby, ak v písmenách b/ až d/ nie je ustanovené inak, vo výške 66 Eur. Nič na tom nemení ani nie práve vhodne zvolená formulácia jednotlivých položiek sadzobníka súdnych poplatkov, ktoré sa svojím označením nezhodujú s označením jednotlivých konaní podľa OSP.

Krajský súd postupoval správne, keď žalobkyňu vyzval výzvou na zaplatenie súdneho poplatku za podanú žalobu vo výške 66 Eur podľa položky č. 10 písm. a/ sadzobníka súdnych poplatkov (č. 1. 20). Žalobkyňa bola poučená, že ak nebude poplatok v určenej 10-dňovej lehote zaplatený, súd konanie podľa § 10 ods. 1 ZSP zastaví.

Právny zástupca žalobkyne výzvu prevzal 02. augusta 2013. Najvyšší súd dáva žalobkyni do pozornosti celé ustanovenie § 10 ZSP, ktoré rozlišuje medzi výzvou na zaplatenie súdneho poplatku a uznesením na zaplatenie súdneho poplatku. Ide o dva inštitúty odlišné svojou formou, podmienkami a následkami nezaplatenia súdneho poplatku na základe nich.

Výzva na zaplatenie súdneho poplatku (§ 10 ods. 1 ZSP) je poplatníkovi zasielaná v prípade nezaplatenia súdneho poplatku splatného podaním návrhu na začatie konania alebo dovolania; následkom nezaplatenia súdneho poplatku je zastavenie konania. Účelom výzvy nie je uloženie povinnosti zaplatiť súdny poplatok, ale upozornenie na jej nesplnenie. Sama povinnosť vyplýva zo zákona a je podmienkou pre to, aby súd mohol pokračovať v konaní. Výzva na zaplatenie súdneho poplatku teda nie je rozhodnutím, neukladá sa ňou povinnosť účastníkovi konania, a nevzťahujú sa na ňu požiadavky kladené na obsahové a formálne náležitosti rozhodnutia (uznesenia).

Na druhej strane uznesením (§ 10 ods. 2 ZSP) na zaplatenie súdneho poplatku sa účastníkovi ukladá povinnosť zaplatiť súdny poplatok. Jeho vydanie je zákonom taxatívne obmedzené na prípady, kedy:

- už súd začal konať vo veci samej,
- vznikla poplatková povinnosť poplatníkovi, ktorému súd ustanovil opatrovníka, pretože nie je známy jeho pobyt, alebo sa mu nepodarilo doručiť na známu adresu v cudzine,
- došlo k rozšíreniu návrhu alebo podaniu vzájomného návrhu v tej istej veci potom, ako začal konať vo veci samej,
- ide o opravný prostriedok proti rozhodnutiu správnych orgánov,
- žiada zaplatenie poplatku vo výške odporujúcej úprave podľa tohto zákona,
- vznikla poplatková povinnosť poplatníkovi podaním návrhu na nariadenie predbežného opatrenia.

Uznesenie, ktorým sa vyrubuje súdny poplatok, je teda vydávané v prípadoch, kedy súdu zo zákona vyplýva povinnosť o návrhu konať bez ohľadu na zaplatenie súdneho poplatku, alebo kedy došlo k

situácii, že súd napriek nezaplatenému súdnemu poplatku konanie nezastavil, ale v ňom pokračoval. Ide o prípady, kedy by jednak došlo k neželanému odkladu rozhodnutia, ktoré neznesie odklad (napr. predbežné opatrenie), alebo by prípadná hrozba zastavenia konania nebola efektívna, resp. účelná. Rizikom, ktoré na seba účastník konania preberá v prípade nezaplatenia súdneho poplatku, je možnosť vymáhania („exekúcie“) nezaplateného súdneho poplatku podľa zákona č. 65/2001 Z. z. o správe a vymáhaní súdnych pohľadávok v znení neskorších predpisov.

Vzťah medzi zákonom o súdnych poplatkoch a Občianskym súdnym poriadkom je založený na zásade *lex specialis derogat legi generali* (osobitný zákon alebo ustanovenie ruší všeobecný zákon alebo ustanovenie); osobitným zákonom je zákon o súdnych poplatkoch a všeobecným zákonom je Občiansky súdny poriadok. Nebol dôvod, aby krajský súd žalobcu vyzýval uznesením podľa § 10 ods. 2 ZSP, keďže neboli splnené taxatívne podmienky na jeho vydanie. Správne teda žalobkyňa vyzval výzvou podľa § 10 ods. 1 ZSP, ktorej je následkom nezaplatenia súdneho poplatku zastavenie konania. Žalobkyňa teda svojím konaním v rozpore s § 10 ods. 1 ZSP sama spôsobila zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku. Najvyšší súd zdôrazňuje, že jednotlivé ustanovenia zákona o súdnych poplatkoch (ale aj iných zákonov vo všeobecnosti) nemožno vykladať izolovane a bez kontextu, a to s akcentom na to, že žalobkyňa je zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, za ktorého koná advokát s právnickým vzdelaním.

Krajský súd preto rozhodol na základe skutkového stavu, ktorý existoval v čase vydania rozhodnutia žalovaného, na základe nezaplatenia súdneho poplatku žalobkyňou, vo veci nevykonával dokazovanie v merite veci, preto ani nenariadil pojednávanie.

Vychádzajúc z uvedených skutočností a citovaných právnych predpisov je postup a rozhodnutie krajského súdu v súlade s § 250b ods. 1, § 250d ods. 3 OSP, § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave 27. augusta 2013, č.k.5S/281/2012-23 ako vecne správne potvrdil (§ 219 ods. 1 v spojení s § 250 ja ods. 2 OSP).

O trovách odvolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa § 250k ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 OSP a účastníkom ich náhradu nepriznal, pretože žalobkyňa nemala v odvolacom konaní úspech a žalovanému náhrada trov konania neprináleží.

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.